

מעדני אשר

יום הכפורים שנת תשפ"ז – גליון אלף 116
שנה 24 לממלכת התורה מעדני אשר

שאלות והקידות בענייני פרשת השבוע

יד"ל ע"י מכון "מעדני אשר" בית שמש

חולה שמותר ללכת עם נעלים ביום כיפור האם אסור לבא לבית הכנסת משום מראית העין?

איתא במשנה יומא ע"ג ע"מ ב' אחד מהחמשה עינים ביום כיפור שאסור ללבוש נעלי עור

ולענין הלכה קימ"ל אורח חיים סימן תר"ד סעיף ג' הילדית כל שלשים יום מותרת לנעול את הסנדל, והחולה כיוצא בה, אף ע"פ שאין בו סכנה, וכן מי שיש לו מכה ברגליו.

ובטעם ההיתר: כתב במשנה ברורה שם דלכל אלו הצינעה קשה יש לחקור האם לחולה אסור לו לבא לבית הכנסת עם הנעליים משום מראית העין דלא כל אחד יודע שהוא חולה או דילמא מותר לו לבא עם הנעליים לבית הכנסת

הנה בשו"ת מנחת שלמה תניינא סימן נ"ג ס"ק ג' נשאל האם חולה שמותר לנעול נעלים של עור אם צריך עכ"פ לחוש למראית עין כיון דלא מינכר שהוא חולה ברגליו.

ומסיק: דבחולה כיון שזה באמת מנעל האסור אלא שמותר בכך מפני שהוא חולה, כהאי גוונא לא מצינן דאסור משום מראית עין, והמבשל בשבת עבור חולה שיש בו סכנה אינו חייב לעמוד ולהכריז על כך, ועכ"פ נראה כיון דבביתו ובצינעא מותר וכדתנן במשנה יומא ע"ג ע"מ ב' והחיה תנעול את הסנדל, וכיון דקימ"ל דכל מה שאסור חכמים מפני מראית עין אסור גם בחדרי חדרים, ה"ה נמי איפכא דכל מה שמותר בחדרי חדרים שרי בפני רבים, והן אמנם פשוט הוא שאין נכון כלל להביא עצמו לידי חשד והרבה תקנות עשו חכמים משום חשדא וצריך ודאי למעט בהילוך שלא לצורך משום לזות שפתים, אבל מ"מ אין זה שייך לאיסור של מראית עין ושפיר שרי לילך לביהכ"נ וכדומה.

ובחליכות שלמה יום כיפורים פרק ה' ס"ק כ' **מביא בשם הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל** דבזמננו שיש ריבוי של נעליים שאינם מעור והם חמים ונוחים מאד ללבישה, והרבה פעמים אף עדיפים מנעלי עור, א"כ אין היתר להלביש נעלי עור, אלא יתאימו להם נעליים שאינם מעור הנוחים להם.

האם נעלי עור אסור לטלטלו ביום כיפור דהויא מוקצה

כיון שאסור ללבוש?

יש לחקור האם נעלי עור אסור לטלטל ביום כיפור דהויא מוקצה הנעליים כיון שאסור ללבושם

הנה בהליכות שלמה יום כיפורים פרק ה' ס"ק כ"א כתב דמותר לטלטל נעלי עור ביום כיפור גם אם אינו עתיד להשתמש בהם בו ביום.

ובשלמי יהודה פרק ד' אות ט' כתב שמעתי בשם הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל דנעלי עור ביום כיפור הויא כלי שמלאכות לאיסור ומותר לטלטלו רק לצורך גופו ומקומו.

חולה שצריך לאכול ביום כיפור האם צריך להעדיף שלא לאכול לחם שלא יצטרך ליטול נטילת ידים?

יש לחקור חולה שצריך לאכול ביום הכיפורים ואפשר לו לאכול שאר דברים חוץ מלחם האם יש לו לדקדק שלא לאכול לחם משום שצריך ליטול ידים לפני האכילה והויא רחיצה שאסור או דילמא כיון דהותר לו לאכול מותר לאכול מה שרוצה

הנה דבר ראשון צריך לברר האם האוכל ביום הכיפורים נוטל את ידיו כשאוכל

הנה בשו"ת שיה יצחק אר"ח סימן ש"ג כתב שחולה האוכל לחם ביום כיפור אינו צריך ליטול ידים, דבודאי לא תקנו חכמים לאיש המוכרח לאכול מחמת סכנה ביום הלזה, שיחויב בנטילת ידים, ולעקור עינוי רחיצה שחייבו מן התורה, רק אם צריך לאכול שיאכל בלא נטילה.

ובשו"ת מהרי"ל דסקין ק"א סימן ס"ח נסתפק בחולה שאוכל בתשעה באב האם נוטל ידיו או עדיף שיאכל בלא נטילת ידים ומניחו בצ"ע.

אבל בשו"ת יד סופר סימן ז' ס"ק ד' **תמה עליו:** ע"פ מה שכתב הר"ן ביומא פ"ג ע"א ד"ה וגרסינן דלגבי חולה אין איסור נבילה קל מאיסור שבת, דנהי דנבילה איסור לאו, ושבת איסור סקילה, מ"מ איכא חומרא אחרינא בנבילה לפי שהאוכל עובר בלאו על כל זית וזית שבה, ומש"ה יש להעדיף לשחוט עבור חולה שיש בו פקוח נפש בשבת, ולעבור פעם אחת על איסור חמור, מלהאכילו נבילות ולעבור הרבה פעמים על לאו, ולפ"ז יש לומר דה"ה בנידון דידן בחולה שצריך לאכול בתשעה באב או ביום כיפור עדיף שיטול ידיו ויעשה פעם אחת האיסור, ממה שיאכל כמה פעמים בלא נטילת ידים.

וכן תמה: דביום הכפורים ותשעה באב אינו אסור רק רחיצה של תענוג, אבל רחיצה שאינו של תענוג מותר, א"כ מי שנוטל ידיו לפת אינו מתכוון לשם תענוג, ואינו נוטל ידיו אלא משום מצות חכמים ולכן מותר ליטול ידיו שחרית, וכמו כשעושה צרכיו ולתפילה ולברכת כהנים מותר ליטול ידיו, א"כ ה"ה כשאוכל מותר ליטול ידיו וחייב ואינו מקרי רחיצה של תענוג.

וכן כתב בשו"ת לבושי מרדכי יור"ד מ"ת סימן י"א דחולה האוכל ביום הכפורים חייב ליטול ידים ולית בזה סרך איסור רחיצה, דכיון דאינה רחיצה של תענוג רק עושהו משום מצות חכמים ליכא איסור.

וכן כתב הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל מובא בספר שמירת שבת כהלכתה פרק ל"ט ס"ק א', וכן בהליכות שלמה פרק ו' ס"ק י' דחולה הנוטל ידיו צריך ליטול עד הפרק כמו בכל יום כיון דהוא נטילה מדינא משא"כ בשאר נטילות, וכן פסק בשו"ת שבט הלוי ח"ח סימן קל"ט דחולה האוכל ביום הכיפורים נוטל ידיו.

לענין הלכה: לפי כל הני שיטות הפוסקים להלכה דמותר ליטול ידים ולית בזה איסור רחיצה כיון דאינו של תענוג, א"כ בודאי דאין צריך לדקדק לאכול דווקא שאר דברים שאין צריך נטילה, דכיון דהנטילת ידים לא מקרי רחיצה של תענוג, א"כ ליכא איסור ואפשר לכתחילה לאכול לחם אפילו שיכול לאכול שאר דברים.

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרה"ג זאב בעער שליט"א
ירושלים

לעילוי נשמת זקינו
הרב שאול בן אהרן בעער ז"ל
נ.ל.ב.ע. מוצאי יום כיפור תשע"ח
ת.נ.צ.ב.ה

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ברחבי תבל
יזכה לגמר חתימה טובה
הוא וכל הנלוים איליו

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב יוחנן נתן בוקסבוים שליט"א טורונטו
בעל מהדורת בוקסבוים מעדני אשר חלק ו'

לעילוי נשמת אמו היקרה
מרת שרה גיטל ע"ה
בת הרה"ח ר' יוחנן קינרייך ז"ל הי"ד
מעיר סוכא שבפולין

נפטרה ביום הכפורים – שנת תשע"ח
ת.נ.צ.ב.ה

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ברחבי תבל
יזכה לגמר חתימה טובה הוא וכל הנלוים איליו

זכות הלימוד בגליל ברחבי תבל לרפאות גדולי ומאורי הדור הצריכים רפואה שאני זוכה עשרות בשנים לזכות הרבים לצאת הקודש שבשניאותם מן האדמו"ר מבעלזא שליט"א רבי ישכר דב בן מרים שליט"א - יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות בתורה יקיים בה הבטחת התורה וקפאות תהי' לשנך וקשוי לעצמותיך משל ג' ח'

מה החידוש של רבי עקיבא שאנחנו נטהרים לפני ה' פשיטא הרי רק הוא יכול לטהר אותנו?

איתא במשנה יומא פ"ה ע"מ ב' **אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים וכו'** **יש להקשות:** מה החידוש של רבי עקיבא שאנחנו נטהרים לפני ה' פשיטא וכי לפני מלאך או לאחד מצבא השמים יטהרו, בודאי הן מטהרין עצמם לפני אביהם שבשמים, כך מקשה במאור ושמש ברמז ראש השנה, וכן ביטחון משה פרשת אחרי, וכן בענין חיים שם.

איכא כמה תרוצים

א. דבר יקר, ניקר בו הכתם והפגם במעט מן המעט, ואינו דומה הניקיון של הבגדים וצחצוחן המובאין לפני הדיוט, כהמובאין לפני מלך גדול, דלזה צריך אומן גדול, וגם צריך לזה דבר יקר המנקה היטב, ולא יועיל לזה המנקים הפשוטים כמו נתר ובורית, והנה ידוע כי נשמותינו חלק אלקי ממעל דבר יקר מאד שורש גבוה מעל גבוה יותר ויותר ממלאכי השרת, ובדבר קל נעשה בו כתם ופגם, וגם צריך ניקיון להביאו לפני מלך גדול ונורא שאין כמוהו, על כן איזה אומן נמצא לנקות דבר יקר כזה וניקיות כזה שצריך לפני מלך גדול כזה, היספיקו לו רפואי גלעד, וצריך שכן האין נמצא דבר יקר המנקה שצריך לזה, היספיק כל צרכו גלעד, אבל הבטיחנו לבד נתייאש כי לעומת זה שמובא לפנינו ית' שהוא מלך גדול ונורא, הלא הוא בעצמו המטהר והמנקה, ואין לך אומן כמוהו יתברך, ולעומת שצריך דבר יקר שהאומן ינקה, הוא ית' כביכול בעצמו הוא הדבר יקר, כי כביכול בעצמותיו הוא המנקה, וזה אמרו אשריכם ישראל לפני מי דייקא אתם ודייקא מטהרים ר"ל לפני מלך גדול, ובגד חשוב כנשמתכם, לעומת זה ומי מטהר, כך תירץ בישמח משה פרשת אחרי על הפסוק כי ביום הזה יכפר עליכם.

מעדיני אשר: נראה להסביר בדגד יקר צריכים מאוד ליזהר שלא יתקלקל בשעה שמכבסים אותו, דהרי ידוע דהבגדים מתקלקלים בשעת הכיבוס, כמבואר בתוס' תענית כ"ט ע"מ ב' דלכן הכובסים נקראים קצירי, על שם שמקצירי הבגדים ע"י רחיצת המים, ולכן צריך אומן שיכבס אותם, וזה אומר רבי עקיבא שאת עם ישראל מי מכבס הקב"ה כדי שלא יהא לנו נזקים בעת שמכבסים אותנו.

ובזה מבטרים המפרשים את הפסוק בפרשת ויצא: ושבתי בשלום אל בית אבי, היינו כשאני חוזר לאבי שבשמים ומתכבס מעוונות שאבא בשלום שלא יהא חס ושלום ע"י יסורין.

ב. רבי עקיבא בא להשמיענו, שלא יעלה על לב האדם השב על עוונותיו ועושה צדקה וגם סיגף עצמו בתעניתים ועוסק בתורה ותפילה, שיצא ידי חובתו בתשובה חלילה וחלילה, כי אם יתבונן האדם רוממות אלוהותו יתברך שמו, ולפני מי חטא וגדול הפגם, בודאי יבין שכל הסיגופים והצדקות והזעקות שלו אינם אפילו כטפה מן הים נגד מה שחטא לפני מי שאמר והיה העולם, ומאד מאד צריך האדם להתחזק עצמו בכל פעם יותר ויותר בתשובה, וכל מה שזיכהו הבורא שיבין גדולת רוממות אלקינו, הוא מבין יותר גודל הפגם שלו, לפני מי חטא ולפני מי צריך ליטהר עצמו בתשובה, לכן צריך האדם מאד לשוב בכל פעם יותר בתשובה, וזהו פירוש הגמרא אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל פירוש, חזקו עצמכם ישראל בתשובה, ותיבת אשריכם הוא מלשון ישיעיהו א' י' וְאֶשְׂרוּ חֲמוּץ, ורצה לומר תתחזקו עצמכם ישראל מאד בתשובה, ואל תאמרו שיצאתם ידי חובת התשובה, רק תתבוננו בעצמכם לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם ואז תראו ואז תשכילו אשר תעשו, ותבינו שהתשובה מעשית לנו עכשיו אינו כפי הפגם אפילו כטפה מן הים, כי מי יכול לפייס למלך גדול ונורא מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, כך תירץ במאור ושמש ברמזי ראש השנה.

ג. ע"פ מעשה שהיה אברך היה אמור לנסוע באמצע הלילה לחו"ל והזמין נהג שיבא לקחת אותו והנהג הגיע ומתמין ואף אחד לא הגיע אז הבין שכנראה נרדם התחיל לצפור ואז התעורר והבין שהוא באיחור, מהר יד עם המזודות, אבל גם לקח איתו שקית זבל שהכין מאתמול כדי לזרוק לאשפה, ואומר לנהג רק דקה אני הולך לזרוק לפח ונוסעים, הנהג שהיה לחוץ שהוא באיחור, אמר לו אין לך רגע מיותר אנחנו באתנו תכנים הכל לפגש ונזרק את זה בפח בשדה התעופה הנהג התחיל לנסוע במהירות והגיע לשדה התעופה לקח איתו את השקית אשפה, והכניס את זה למכונת בידוק ושיקוף, זה התחיל לצפצף וחשב לעצמו הלאוי שיפתח אדמה ויבלע מרוב בושות שרואים עם מה נסחב אברך עם שקיות אשפה, ביום כיפור כל אחד ממתקן עובר את המכונת בידוק איזה בזיונות יהא כשבוחן כליות ולב יראה במה אנחנו נסחבים, וזה כוונת רבי עקיבא לפני מי אתם מטהרים, היינו בוחר כליות ולב שרואה הכל בפנים, אז מכל חטאותיכם לפני ה' מטהרתי לפני שמגיעים לפני מלך מלכי המלכים בוחן כליות ולב נזרק את הכלכלך, כעין זה בפנים יפות אחרי.

ד. אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חבריו, ולהרבה פוסקים גם העבירות של בין אדם למקום אינו נמחל, וההסבר דכל הטעם דמהני תשובה משום דאנו בנינים למקום כמבואר בבני יששכר ובהחיד"א, ואבא אם פוגעים בילדים של מאד קשה לו לסלות, וידוע מה שפירש הרה"ק רבי אהרן קרלין זצוק"ל הפסוק **וכל בניך למודי ה'** איך שאתה מתנהג עם הבנים של הקב"ה אתה מלמד להקב"ה איך להתנהג אתכם, וזה הכוונה אתה יודע לפני מי אתה בא לבקש סליחה מהקב"ה שהוא אבינו, א"כ אתה חייב לרצות חבריך, מעדיני אשר.

מאמר זה מתוך דרשת הכנה לימים נוראים

בתלמוד תורה קדושת לוי בבית שמש

בראשות המנהל החדש ידידינו הרה"ג דב ברוך קנובליץ שליט"א

זכות הלימוד בגליל ברחבי תבל לרפאות גדולי ומאורי הדור הצריכים רפואה שאני זוכה עשרות בשנים לזכות הרבים לצאת הקודש שבשניאותם מן האדמו"ר מבעלזא שליט"א רבי ישכר דב בן מרים שליט"א - יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות בתורה יקיים בה הבטחת התורה וקפאות תהי' לשנך וקשוי לעצמותיך משל ג' ח'

מדוע דימה רבי עקיבא טהרת הקב"ה את העוונות של ישראל מעבירות כמו טהרת הטמא ע"י המקוה?

איתא במשנה יומא פ"ה ע"מ ב' כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' מטהרו ויקרא ט"ז ל' **אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, ואומר מקוה ישראל ה' מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל.**

יש להקשות: מדוע מדמים את טהרת הקב"ה את ישראל מעוונות למקוה, מה זה מוסיף ולא מספיק מה שכתוב שהקב"ה מטהר את ישראל איזה דיני מקווה צריך להיות ליהודי לפני כפרת עוונות ביום כיפור, כך מקשה התוספת יו"ט שם, וכן בערוך לנר ראש השנה ט', וכן בהקדמה לשו"ת לבושי מרדכי.

איכא כמה תרוצים

א. לפי שהדרך הישרה הוא שיבור לו האדם בעצמו להתקדש ולהטהר, ואז כשבא לטהר מסייעין לו וזה דומה לטהרת מי מקוה שמטהרים הבא ונכנס וטובל בתוכו, כן הבא ונכנס תחת כנפי שכינתו יתברך הוא חוסהו בצל כנפיו ומסייעו לטהרה, כך כתב בתוספת יו"ט שם.

ב. דימה טהרת הקדוש ברוך הוא ע"י תשובה למקוה כמו שבמקוה צריך לטבול כל חלקי הגוף כמו"כ כל יאמר אדם היום אעשה תשובה על חטא זה ומחר על חטא אחר אלא צריכה להיות התשובה על כל עבירות יחד, כך כתב בערוך לנר מסכת ראש השנה דף ט' עמוד א'.

ג. ע"פ מה שכתב החתם סופר לפרש את הפסוק תהלים ק"ג י"ב "כרחוק מזרח ממערב הרחיק ממנו את פשעינו" ע"פ מה שמצינו בגמ' קידושין מ"ט י"ב המקדש את האשה על מנת שהוא צדיק גמור ונמצא שהוא רשע גמור הרי זה מקודשת שמה הרהר תשובה בלבד, וזהו כמו שאדם עומד במערב וכרגע הופך פניו נמצא עומד למזרח, א"כ מערב ממזרח הוא רק כרגע, כן הרחיק ממנו את פשעינו ברגע אחת ע"י הרהור תשובה, עכד"ק, וזהו ממש גם המקוה טרם שנכנס בו הוא טמא ומסואב, ואחר הטבילה בין רגע הוא קדוש וטהור, כך הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל, כך כתב בשו"ת לבושי מרדכי דברי אגדה.

ד. כוונת חז"ל בהשוואתם טהרת ישראל מהקב"ה למקוה, לומר דמה מקוה מטהר דוקא באשבורן רמב"ם הל' מקואות פ"ט ה"ח היינו כשהמים מכונסים יחד ושקטים ונחים זה עם זה, אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל דוקא כשהם בבחינה זו, שהלבבות הם קרובים זה לזה ומכונסים בקיבוץ אחד, יושבים יחד בשלום ושלוה, אז הקדוש ברוך הוא מטהר אותם, כך כתב במשנה שכיר על יום כיפורים בשם הגאון עמרם בלוי זצ"ל.

ה. מה מקוה אף שטבל אתמול מטומאה מורה, יכול לטבול גם מחר וגם מחלתים, ה"ה יהודי שרוצה לעשות תשובה, אף שאתמול כבר חזר בתשובה וחזר עוד הפעם לסורו אפילו הכי מהני תשובה, וחולק על המשנה שכתוב האומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה דכל הזמן מהני תשובה, כך כתב בשפע חיים זצוק"ל על יום כיפור.

ו. מה מקווה אינו מטהר כשיש חציצה אף הקב"ה כשיש מחלוקת בעם ישראל ויש חציצה אינו מטהר דאין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חבריו, מעדיני אשר.

האם יש עבירות שאדם עושה מעצמו בלי עזת היצר הרע?

באחד מהדוויים בעל חטא אומרים על חטא שחאנו לפניך ביצר הרע.

יש להקשות: וכי כל העבירות שאומרים הם לא מהיצר הרע, א"כ מה זה הוידוי על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע, כך מקשה הש"ה שער האותיות אות י"ד יצר טוב, וכן באל"ה רבה סימן תל"ו.

איכא כמה תרוצים

א. כל העבירות הם בשעת מעשה כשבא עבירה לידם, אבל זה מיירי בתכונה רעה שחושב מחשבת און בדבר שאין ביכולתו לבוא לידי עבירה זו, רק חושב אילו היה כך הייתי עושה כך, כך תירץ הש"ה הנ"ל.

ב. פירוש שלא יביא את עצמו לידי יצר הרע, וזהו על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע, שהבאנו על עצמנו לגרור יצר הרע, וכענין זה רומז בפסוק קהלת ה' ה' 'אל תתן את פיק לחטאי את בשרך', ופירש האלהי רבי משה קורדוורא תומר בדורה פ"ח אפילו דבור מותר, שיגרם לבוא ממנו גירוי היצר הרע אסור, דאילו דבור אסור, מה זה 'לחטאי', הלא זה בעצמו הוא החטא, אלא רצה לומר, דבור המביא לידי חטא, כך תירץ הש"ה, ע"ש עוד תרוצים, וכן מה.

בדו"ט מורי' מלסא ליקוט באורי תפילה מסידור דרך החיים, וכן הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל בספרו חכמת שלמה פרשת נח. **ג.** על דרך דתנן בברכות נ"ד א' **בכל לבבך, בשני יצריך, שיעבד את השם יתברך ביצר טוב וביצר הרע** ומה ענין האהבה עם יצר הרע, על זה יש הרבה פירושים וכתבו הש"ה ליעל עשרה מאמרות אות קי"ז קכ"ב ולכל הפירושים נחא, שמתודה עליהם שחטאנו, שלא אהבנו את ה' גם ביצר הרע, כך תירץ בשו"ת הנ"ל, וכן תירץ באל"ה רבה סימן תר"ז.

איזה טענה טען החפץ חיים בליל יום כיפורים לכפר העוונות של עם ישראל?

הנה בספר חפץ חיים על התורה בפרשת אחי מובא שפעם ביום הכפורים, נשא עיניו למרום הכהן הגדול החפץ חיים זצ"ל ואמר רבונו של עולם בזמן שבת המקדש היו עוונותיהם של ישראל מתכפרים על ידי השעיר המשתלח אל ארץ גזירה, וישראל נחמתים לחיים טובים, כמו שכתוב בפרשת אחרי פרק ט"ז כ"ב **וְנָשָׂא הַשְּׂעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה וְשָׁלַח אֶת הַשְּׂעִיר בַּמִּדְבָּר עֵתָּה בַּעֲבוּרֵנוּ, שיעבדו, ויחברו הבית ואין לנו כפרת השעיר.**

אבל ארץ גזירה יש לנו בהידור רב, ארץ שהוא מלאה גזירות נגדנו, וכל יום קללתו מרובה מחבירו וגזירות חדשות נכתבות ונחתמות אם איננו יכולים להתכפר בשעיר נתכפר בארץ הגזירה.

אשר

קול המתעדים | כל ישיעורי בעל 'מעדיני אשר' | 079-570-2714 | קול הלשון ישיע: 073-295-1280

מי שיועד שאינו הולך לצום ביום כיפור

האם אין לו את המצוה לאכול ערב יום כיפור?

יש לחקור מי שיועד שאינו הולך לצום ביום כיפור האם אין לו את המצוה לאכול ערב יום כיפור או דילמא יש לו חיוב לאכול אע"פ שיועד שאין הולך לצום

הנה בשו"ת כתב סופר אור"ח סימן ק"ב נסתפק בדין זה וז"ל מי שאין יכול להתענות ביוה"כ אם מחויב לאכול בערב יוה"כ פ"א ונימא כיון דאי אפשר לו לקיים להתענות בעשירי, אין עליו חיוב לאכול בתשיעי, ומסתבר לכאורה דחייב, דניהו דאין יכול לקיים כולו, יקיים מקצתו דכל האוכל בתשיעי כאילו התענה, תשיעי ועשירי, אבל אם ניזל לפי הטעם דמצוה זו כדי שיהא לנו כח להתענות בעשירי, וכמו שכתב רש"י יומא פ"א ע"ב ד"ה כל האוכל, וכן בטור סימן תר"ד וז"ל והכי משמע קרא ועניתם בתשעה, כלומר התקן עצמך בתשעה, שתוכל להתענות בעשרה, וכיון שאין יכול להתענות בעשירי, ליכא מצוה לגבי ידיה לאכול.

ומסיק: דאין לסמוך על טעמא של קרא להקל, לכן צריך להחמיר אפילו מי שאינו מתענה ביום כיפור, צריך לאכול בערב יום כיפור, אבל נשים שכל הסברא לומר שהם חייבים להתענות, הוא משום שיהא להם כוח להתענות דבלא"ה היא מצוה שהזמן גרמא, א"כ ככהאי גוונא שאין מתענות בודאי אין להם חיוב לאכול.

ובמקראי קודש ימים נוראים סימן ל"ז כתב דאפילו לפי מה שכתב הכתב סופר דנשים פטורות ממצות אכילה אם אין מתענות, אבל אם הרופא צוה לאשה לאכול פחות מכשיעור, א"כ חשיב שפיר מתענה, באופן כזה לכ"ע יאה מצוה לאשה לאכול בערב יום הכפורים, כיון שהוא מתענה ביום כיפור.

אבל יש אחרונים שחולקים על זה: דהנצי"ב בהעמק שאלה שאילתא קס"ז ס"ק י"ב כתב דלכן אין מברכים על מצות אכילת ערב יום הכפורים דחיישין שמא יארע לו אונס ויאכל ביום הכיפורים, ומי שאינו מתענה ביום כפור, אין לו מצוה לאכול ערב יום הכיפור, נמצא שבידך ברכה לבטלה, וכן כתב בשו"ת קול לדוד אור"ח סימן ס"א ס"ק ט'.

וכעין זה כתב בספר גן רוה פרשת אמור ס"ק ז' דכתב דעיקר טעם האכילה בערב יום כיפור כדי שיהא יותר קשה לצום, כשאוכלים יום לפני זה, וע"י זה יקבל שכר על ב' ימים, ולכן אין מברכים, דשמא יארע אונס ולא יתענה והיה ברכתו לבטלה.

יש עוד כמה טעמים מדוע לא תיקנו ברכה על מצות אכילת ערב יום כיפור

א. ע"פ מה שכתבו התוס' חולין ק"ה ע"ב דאין מברכים על נטילת מים אחרונים, משום דהם לצורך האדם משום מלח סדומית, א"כ ה"ה באכילת ערב יום כיפור שהוא לצורך אדם שהתענית לא יזיק אין מברכים, כך תירץ בשו"ת שיע יצחק אור"ח סימן רצ"א.

ב. כיון שאין עושה המצוה בבת אחת, דמצוות אכילה מקיים בכל היום אין מברכין עליה, כך תירץ בפחת דביר, מובא בשדה חמד אסיפת דינים מערכת ברכות סימן א'.

ג. חז"ל לא תיקנו ברכת המצוות אלא על דבר שניכר מתוך מעשיו שעושה את זה לשם מצוה, כגון שציונו לאכול מצה או מרור אשר בלתי הצווי יכול לאכול כל מה שירצה להשביע את נפשו, ובאכילת מצה או מרור ניכר שהוא בכדי למלא ציוויו, אבל באכילה בערב יום כיפור גם בלי צווי הבורא היה אוכל ואין ניכר באכילתו איזה ענין מיוחד שנוכל בשל כך לברך עליו, כך תירץ בשדה חמד אסיפת דינים מערכת ברכות סימן א'.

האם בערב יום כיפור מותר לאכול לפני התפילה

כיון שיש מצוה לאכול?

יש לחקור האם בערב יום כיפור שיש מצוה לאכול דילפינן בגמ' מותר לאכול קודם התפילה דעשה דוחה לא תעשה או דילמא אסור

מעדני אשר: מיסתבר דאסור, אע"ג דיש מצוה לאכול כל היום וכמה שיותר אוכל מקיים מצוה טפי, וידוע דהגאון היה לו בפיו כל היום סוכריה בפה כדי לקיים כמה שיותר המצוה, מ"מ כיון דאפשר לקיים שניהם אין דוחים איסור שלא אכילה לפני התפילה משום מצות אכילה בערב יום כיפור.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"צ מחזיקי הדת העיר: כיון דאמרו חז"ל כל האוכל ושותה בתשיעי, דמשמע דהשתיה הוא גם כן מצווה, ויכול לקיים המצוה של שתיה לפני התפילה, דשתיית מים מותר אור"ח סימן פ"ט ס"ק ג' וכן קפה, וכיון דיכול לקיים ע"י שתיה אין היתר לאכול לפני התפילה מחמת המצוה, וכן להפוסקים דסבירא ליה דטעימה לפני תפלה מותר ואסור רק אכילה עיין שו"ת השיב משה א"כ יכול לקיים המצוה, דטעימה לפני התפילה.

הגאון רבי דוד ליסיצין זצ"ל ראש כולל היכל התלמוד ת"א העיר לנו: דבמשנה ברורה סימן תר"ד ס"ק ב' משמע דמן הדין סגי כשאוכל פעם אחת, א"כ אינו מיסתבר שדוחה.

האם ביום כיפור יש איסור לתת אוכל או ממתקים לילדים בידים

כיון שאסור לספות איסור בידים?

יש לחקור קטן שמותר לו לאכול ביום כיפור האם מותר לתת לו אוכל בידים כיון דמותר לו לאכול או דילמא אסור לתת לו אוכל בידים דאינו שונה משאר איסורים שקטן אינו מצווה ואסור לתת לו בידים

הנה המגן אברהם סימן תרט"ז ס"ק ט כתב שאסור להאכיל לילד בידים ביום כיפור, דהויא ספיית איסור דאסור.

ובמשנה ברורה סי' תרט"ז ס"ק ה' מביאו להלכה, רק שבשער הציון שם רוצה לחלק שזהו רק בבן י"א או י"ב דמדברנן צריך להתענות ולהשלים, אבל בפחות מכך שאין מתענה אלא לשעות אין איסור להאכילו.

ובמנחת חינוך מצוה ש"ג אות י' כתב נראה לי אף בילד קטן גמור תיכף ממש בשעה שנולד אסור להאכילו ביום הכיפור רק הצריך לו אבל לא יותר אך בקטן כזה אי אפשר לצמצם, אבל קטן פחות מבן ח' שנה אף דאין מענין אות, מ"מ בידים אסור להאכילו אם אכל היום ויכול לסבול אסור להאכילו בידים כן נראה לי ברור.

אבל בשו"ת זכרון יוסף סימן ר' חולק על המנחת חינוך: וסבירא ליה שמצות עינוי ביום הכיפורים אינה כשאר מאכלות אסורות, דכל המאכלות האסורות הרי הם עצמם חפצא של איסור, משא"כ ביום הכיפורים היסוד הוא מצות עינוי, ויש איסור לבטל את העינוי ע"י האכילה, והואיל וקטן אינו מחויב במצוה, ממילא אין עליו איסור לבטל את העינוי, ולכן אין על הגדול איסור להאכילו.

וכן בשו"ת חלקת יואב ח"א אר"ח סי' א' תמה על מנחת חינוך שביום כיפור לא מקרי כלל ספיית איסור, ומביא את דברי הזכרון יוסף.

וכן בספר מקראי קדש להגר"פ פרנק זצ"ל חלק ימים נוראים סי' מ"ג הביא חקירה זו בשם המרחשת, ואף הוא הזכיר את הסברא שאם היסוד הוא מצות עינוי, ממילא אין חיוב על הקטן שהוא פטור ממצוות, ע"ש שם באריכות והביא את הזכרון יוסף.

ובשו"ת תשובות והנהגות כ"ח ה' סימן קפ"ח כתב שמעתי שיש בתי כנסיות שמחלקים ביום הכיפורים סוכריות לקטנים שאינם צמים, ולדעתי אין להקל בזה, ויש בזה איסור לא תאכילום לכמה פוסקים. **וכותב:** דהנה יש להבין מהו ההיתר להאכיל קטנים ביום כיפור, והרי הוא דבר שבאיסור כרת ונאמר לא תאכילום שאסור להאכיל לקטן איסור תורה, וב"מועדים וזמנים" ח"ו סימן כ"ז ביארתי שהאיסור של לא תאכילום הוא רק באיסור חפצא כמו נבלה שרצים דם וטומאה, אבל עינוי של יוה"כ הוא מצוה על הגברא, ואין בזה איסור לא תאכילום, אבל הבאתי דברש"י יומא ע"ח ד"ה אינשי עבדי להו מפורש שיש איסור לא תאכילום באיסורי יוה"כ, שכתב שאסור להנעיל סנדל לקטן מדין לא תאכילום, וכן בר"ן יומא ג' מדפי הר"ף מפורש שיש איסור לא תאכילום ביוה"כ, עיין שם שהקשה היאך מותר לרחוץ קטן והרי עובר בלא תאכילום.

ולמעשה במנחת חנוך מצוה ש"ג אסור להאכיל לקטן אלא אם מסתכן כשיצום, וכן דעת המ"א סימן תרט"ז ס"ק ט שאסור להאכיל לילד בידים, ובמ"ב סי' תרט"ז ס"ק ה' מביאו, רק שבשעה"צ שם רוצה לחלק שזהו רק בבן י"א או י"ב דמדברנן צריך להתענות ולהשלים, אבל בפחות מכך שאין מתענה אלא לשעות אין איסור להאכילו.

ולע"ז נראה דבמאכלים המונעים עינוי י"ל שמותר ואין בזה איסור לא תאכילום, דמאחר שהוא מסוכן אם יתענה הותר להאכילו למנוע העינוי כדי שלא יסתכן ואין דין לצמצם באכילה המונעת עינוי, ואף שמי שאכל ביוה"כ מפני הסכנה ויצא מהסכנה אסור להמשיך לאכול ואם אכל חייב כרת, ולא אמרינן כיון שהותרה הותרה, וכמבואר ברשב"א קידושין כ"ב ד"ה רב אמר מותר אבל בקטן שאין האיסור בעינוי הקטן, וכל האיסור הוא רק על המאכיל, אין בזה דין לצמצם וכשהותר אמרינן הותרה, וביותר י"ל שא"א לקבוע בקטן כמה הוא צריך, אבל מה שאוכל להתענה בעלמא שאינו למנוע העינוי לא הותר מעולם להאכילו, ולא שייך מפני שהותרה הותרה, וראוי לחשוש שיש בזה איסור לא תאכילום.

האם ביום כיפור יש איסור מותר לבלוע את הרוק של הפה?

יש לחקור מי שנזדמן לו רוק בפיו ביום כיפור האם יש לו איסור לבלוע אותם או דילמא אין איסור

הנה כתב בספר האגודה סי' ידומא מותר לבלוע הרוק ביום הכפורים.

אבל מדברי הב"ח סימן תרי"ב משמע קצת דלדידן דקימ"ל דאפילו אוכלין שאין ראויים לאכילה אסור לכתחלה.

ובמגן אברהם סימן תקס"ז כתב דמותר לבלוע רוק כיון שאין כונתו כלל לאכילה.

ובהנהגות חתם סופר אורח חיים סימן מר"ב להכריע בלילה שעדיין טעם אוכלים בפיו לא גרע רוק מאוכלים שאינם ראויים לאכילה ואסור לבלוע, מה שאין כן ביום אין שם אוכל על רוק כלל, ומותר אפילו לכתחילה, ועיין בשו"ת תורה לשמה סימן קכ"ד.

זכות הלימוד ברחבי תבל
לרפואת התינוק מרדכי אברהם בן רוחמה שולמית יוכבד
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות בתורה יקיים בה הבטחת התורה
רפאות תהי לשפך ונשקיו לצמחיות משל ג' ח'

חכתבים למערכת

מדוע אסור לתקוע בשבת שמא יעבירונו חרי מצוה בעידנה דעסיק ביה מגין שלא יכשל בחטא

מה שהקשתם בשם השפע חיים מדוע אסור לתקוע בראש השנה שחל בשבת משום חשש שמא יעבירונו, הרי מצוה בעידנה דעסיק ביה איתא בגמ' דהמצוה מגינה שלא יבא לידי מכשול של חטא, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א חבר הבד"ץ קהילת מחזיקי הדת, אהבת תורה, בית הוראה דשיבת מיר, לשכת הפוסקים ביתר עלית, אוצר הפוסקים סווראן נראה לתרץ בכמה אופנים, א' כשיעבירונו ד' אמות ברשות הרבים עדיין אינו עוסק במצוה שופר, אלא בהנחה למצוה, ובכחאי גוונא לא מצינו שהמצוה יציל ורק בעוסק במשבת במצוה מציל מן העבירה, ואפשר כשהולך להחכם יודיע לו שאין תוקעין בראש השנה ולא יעשה המצוה, ב' רבי יהודה סבירא ליה שבת קל"ז טעה בדבר מצוה אם של ערב שבת בשבת פטור, וא"כ כן ג' טעה בדבר מצוה שסובר שמתור להוציאו בפרט דאיכא פוסקים דסבירא ליה אם תקע בשופר בשבת הגם שעבר עבירה קיים המצוה, עיין חכמת שלמה אורח"ח סימן תקפ"ח ועיין בדרוש ויחידוש רבינו משה"ח פ"ג כיון שבדיעבד קיים המצוה לא שייך לומר שהמצוה תנין עליו שלא יכשל בעבירה, ובזה נראה גם כן מה שהקשה אמאי לא אמרינן מחמת אימת הדין לא יכשל בעבירה, משום כיון דחושב שעושה מצוה במה שנעבור ד' אמות כדי ליידי איך לתקוע לא שייך אימת הדין, ואדרבה מחמת אימת הדין ירצה להתלמד איך לתקוע לעורר רוחמים ע"י השופר.

מי שעשה תשובה על חלק מהעבירות וממשיך לעשות שאר עבירות האם עזר לו התשובה
מה שהקרתם האם מי שעשה תשובה על חלק מהעבירות, האם נמחל לו על מה שעבר כיון שעדיין עושה עזר שאר עבירות.

הגאון משה יחיאל הכהן ראטה שליט"א ירושלים

נראה להעיר מדברי הגר"א שה"ש פ"ב ט שכתב, שגם מי שאינו משלים חוק תשובתו ולא גמרה ג"כ הקל מחטאות, שאפילו מי שמשיב לבו לדעת לשונו בתשובה מקל עונשו. ועפ"י מבואר כוונת הכותב דמעות תשובה לא נפלות היא שהיא תועיל לאדם אפילו על הרהור תשובה, ובוודאי שהשלב השני בתשובתו יהיה שיקים את דברי הפסוק ושבת עד ד' אלקיך ושמעת בקולו, והקב"ה ברוב רחמיו יקיים ושב וקבצו, שבזכות זה יגאל אותנו מכל וכל, עוד יד להעיר כי מהרמב"ם פ"ג מהלך ה"ד מבואר דמומר לחלק מהעבירות מקבלין ממנו קרבן וטאת על שאר עבירות שאינו מומר עליהן, הרי שאין שאר עבירות מעבדין הכפרה מאותה עבירה ששב ממנה קרבן עליה. והאחרונים הוכיחו עוד מוקשים הראשונים שבעות י"ג לא בתוס' ד"ה תלמוד וברמב"ם ובריס"א דמהני תשובה על חלק מהעבירות, ואכן בספר באר שבע כריתות י"ג לא כתב על קושיית התוס' היאך אפשר לומר דאדירי בעשה תשובה אם הוא אכל ועשה מלאכה ביום"ז וכי זה נקרא שב אין זה אלא כטובל ושרץ בידו, א"כ נראה מדבריו שסובר דאי אפשר לעשות תשובה רק על מקצת מהעבירות שעשה. אך כתב בספר זאב וטורף יום כיפור י"ג נא דל"ל דהא דאיתי תשובתו בשב על מקצת עבירותיו, מיירי במחשבתו גם על אלו שאינו חוזר מן חטאו ולא קבל על עצמו לפרוש מלעשותו בעתיד, דבכל השנה כולה אז מקרי טובל ושרץ בידיו, שעל כן אומרים כיון שעומד לחטוא בעתיד, הריהו כתופס שרץ בידיו, אמנם לגבי יום"ז אם מתחרט על העבר אע"פ שעדיין לא קיבל על עצמו לפרוש מן החטא לעתיד, שפיר מתכפר כפרה גמורה על אותן עבירות ששב מן תשובה גמורה וציית לגמרי לאזהרתו. וגם בספר דרך שיחה מהגר"ח קניבסקי פ"ג נעצם כתב, למה לא יועיל גם על מקצת, שהרי בגמ' מצינו שב מידיעת על חבל ולא על דם. ואף ששם שאני קצת, מ"מ הוא מאותו ענין, ויש להוסיף מש"כ המב"ט בספרו בית אלוקים שער התשובה פ"ב בדמעות התשובה אפילו לא עשה האדם תשובה שלימה, מ"מ גם החריטה לבדה בלי עזיבת החטא, או עזיבה בלא חריטה מועיל קצת, ואינה כמצות ציצית ב' כנפות, שלא קיים את המצוה, כי ד' הציציות מעבדין זא"ז. וכבר כתב הר"ן בדרשותיו דרוש העשירי כי ילימין מהפסוק והשבת אל לבב כלל הגוים' שהיא העבירה בלב לשון, ומהפסוק ושבת עד ח' אלווקיך, הוא התשובה בפועל 'ושב ח' אלווקיך את שבותך' בוא שכן ההשבה בלב שיתקן לרוחמים לפני שובך.

מדוע מתוודים בלשון רבים הרי כל אחד צריך לעשות תשובה על עבירות שעשה

מה שהקשתם בשם היעב"ץ במור קציעה בן איש חי שנה ראשונה פרשת כי תשא, וכן במדרש פנחס קוטרס ס' אות א' ע"מ קפ"ח, וכן בשפת חיים יום כיפור ע"מ ת"ח על מה שאומרים בנוסח הווידוי שאנו אומרים בכל יום מתוודים בלשון רבים אשמנו בגדנו גזלנו, דיש להקשות הרי כשאדם רוצה לעשות תשובה צריך להתוודע על עבירות שלו, ולא מהני אם מתוודה על עבירות של חבריו, א"כ מדוע מתוודים בלשון רבים גם על עבירות של חברים, למה זה מהני, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מו"צ ברחובות מח"ס גם אם אווד פרדס יוסף על המועדים נראה עוד לתרץ בדרך מליצה שהרבה פעמים אדם שעשה עבירה ח"י מאשים את המשגיח בישיבה או הראש כולל או חבריו או שמתוודה נגדו, וכדומה, שבגללם נגרם לו עבירה זאת, ולכן מתוודים בלשון רבים שמתוודה גם על אלו שחושב שהם נגרמו לו לעשות העבירה.

מדוע לא תיקנו לבקש מחילה אדם לחבירו בערב ראש השנה הרי ראש השנה יום הדין

מה שהקשתם בבשם החתם סופר מדוע לא תיקנו לבקש מחילה אדם לחבירו בערב ראש השנה הרי ראש השנה יום הדין, ותרצתם.

הרה"צ יעקב ישראל מייזנר שליט"א לונדון
נראה לתרץ, שהרי שכח מאד שאין אדם רוצה לפייס חבריו משום שהוא חושב שחבירו עשה לו העוולה ואדרבא חבירו מחויב לבקש מחילה ממנו, אבל בעשרת ימי תשובה אדם נצטרך לפשפש במעשיו, כמו שכתוב ברמ"א אורח"ח ט"ז ה"א, ויתכן שאחר שפשפש במעשיו נבחר לו שבאמת הוא לא נהג כהונם עש חבירו, וזה הוא מוכן לילך לחבירו ולבקש ממנו מחילה, ובשביל זה תיקנו שיתבקש מחילה מחבירו בערב יום כפור.

מערכת ממלכת התורה מעדני אשר מאחלת גמר חתימה טובה

לגדולי הדור - המכונים יום ח' על מה שאומרים בנוסח הווידוי שאנו אומרים
לרבני המערכת - המזכים את הרבים
לעורכי המדור משיב כהלכה - המזכים את הרבים
לתורמים הנכבדים - המזכים את הרבים
למפיצים ברחבי תבל - המזכים את הרבים
ולכל רבבות הקוראים בכל רחבי תבל
ונסחל לכל עדת בני ישראל כי לכל העם בשגנה

אנו מבקשים מחילה
מכל אחד שנפגע בשוגג ע"י ידינו
שלא שכחנו אותו בכבוד הראוי לו
אנו משתדלים לכבד כל אחד בכבוד הראוי
ומשקיעים הרבה כוחות
לתת לכל אחד הכבוד הראוי לו

גליון זה נודב ע"י ידידיו הנדיב הכבוד
הרב החסיד **יצחק ברלינגר** שליט"א בני ברק
לעילוי נשמת אמו
מרת **רחל חנה** בת הרב **יצחק הכהן** ע"ה
נפטרה ח' תשרי ת.ש.נ.צ.ב.ה.
ולעילוי נשמת אשתו
מרת **שרה** בת הרב **יעקב** ע"ה
נפטרה יום כיפור תשפ"א ת.ש.נ.צ.ב.ה.
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יזכה להיחלסם בספרן של צדיקים גמורים

ישמח לב מבקשי ה'
הופיע הספר שרבים ציפו לו
ספר מעדני אשר
הלכות שבת חלק ב'

חלק שבעה עשר מסדרת הספרים מעדני אשר
כי לקח טוב נתתי לכם – טוב בגמטרי' שבעה עשר
מאות חקירות מענינות על ל"ט מלאכות - ואיסורי שבת
מסודר באופן קל ומרתק
להזמנות נא לפנות למערכת 0533166560

גליון זה נודב ע"י ידידיו
הרה"צ רבי **עזריאל ברוך אהרנוביץ** שליט"א בית שמש
מחשובי המעיינים במדור מכתבים למערכת
לעילוי נשמת
הרה"ק **אברהם יהושע העשיל** בן הרה"ק **יוסף מאיר** זצוק"ל
כ"ק האדמו"ר ממנובוקא
נ.ל.צ.ב.ה. יום הכפורים
יהא רעוא שזכותו הגדולה
תגן עליו להתברך בכל מילי דמיטב
ויזכה לגמר חתימה טובה הוא וכל הנלוים אליו

הודעה חשובה
לרבים הפונים לרכוש
שאר חלקי
ספרי מעדני אשר
אין להשיגם כלל
שאול מהמלאי
מי שרוצה ליטול זכות
להדפיס אחד מהחלקים
שפנה למערכת